

N:o
Helsingin normaalilyseon lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle Lukiokoulutuksen yleisiä
valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän muistiosta 2013:14

Lausunnon keskeinen sisältö

Asia:

Helsingin normaalilyseo kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän muistiosta 2013:14.

Normaalilyseon lausunto koskee vain nuorten lukiokoulutusta.

Yleistä

Normaalilyseon lausunto on muodostettu yhdessä kymmenen aineryhmän kanssa siten, että kaikki aineryhmät, joita ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, matematiikka, biologia, maantiede ja terveystieto, fysiikka ja kemia, historia ja yhteiskuntaoppi, katsomusaineet ja psykologia, taito- ja taideaineet mukaan lukien käsityö ja kotitalous, liikunta ja opinto-ohjaus, ovat kirjoittaneet lausunnon omasta oppiaineryhmänsä näkökulmasta.

Lisäksi Normaalilyseo lausunnossaan haluaa ottaa esille muutamia tärkeiksi näkemiään seikkoja myös lukio-opiskelijoiden opiskelutaidoista, muistiosta ehdotetuista teemaopinnoista, opiskelijahuollon järjestämisestä ja lukioaikaisista opinnoista muissa oppilaitoksissa.

Helsingin normaalilyseon näkemys lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta

On tärkeää, että tulevaisuuden lukiossa opiskelijan kurssien valinnaisuuden mahdollisuus lisääntyy. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Normaalilyseo lausunnossaan asettuisi kannattamaan jotakin työryhmän esittämistä tuntijakomalleista A, B tai C. Koulun oppiaineryhmiltä pyydetyissä lausunnoissa vain pari asettui kannattamaan mallia C. Muut eivät ottaneet kantaa tai lausuiivat, että valinnaisuuden lisääntyminen on opiskelijan etu.

Lukion minimikurssimääräksi on työryhmän ehdotuksissa päädytty 75:een kurssiin. Normaalilyseon kanta on, että kokonaiskurssimäärä 75 on sopiva. Pakollisten kurssien nimen sijaan Normaalilyseo ehdottaa nimeä kaikille yhteiset kurssit.

Helsingissä 27.1.2014

Markku Pyysiäinen
Johtava rehtori

Tuula Koskimies-Sirén
Lukion rehtori

N:o
Viite:

Helsingin normaalilyseon lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän muistiosta 2013:14

Asia:

Helsingin normaalilyseo kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän muistiosta 2013:14.

Helsingin normaalilyseo on antanut lausunnon koskien vain nuorten lukiokoulutusta.

Yleistä

Normaalilyseon lausunto on muodostettu yhdessä kymmenen aineryhmän kanssa siten, että kaikki aineryhmät, joita ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, matematiikka, biologia, maantiede ja terveystieto, fysiikka ja kemia, historia ja yhteiskuntaoppi, katsomusaineet ja psykologia, taito- ja taideaineet mukaan lukien käsityö ja kotitalous, liikunta ja opinto-ohjaus, ovat kirjoittaneet lausunnon omasta oppiaineryhmänsä näkökulmasta.

Lisäksi Normaalilyseo haluaa ottaa esille muutamia tärkeiksi näkemiään seikkoja myös lukio-opiskelijoiden opiskelutaidoista, muistiossa ehdotetuista teemaopinnoista, opiskelijahuollon järjestämisestä ja lukioaikaisista opinnoista muissa oppilaitoksissa.

Aineryhmien lausuntojen pääpiirteitä

1) Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden aineryhmän lausunnossa ehdotetaan, että työryhmän esityksessä mainittuja lukiolaiselta edellytettäviä uusia taitoja tarkennetaan. Näitä ovat kriittinen ja luova ajattelu, kielelliset taidot ja kommunikaatiotaidot.

Kokonaisvaltaisen ja ilmiölähtöisen oppimisen ajatusta aineryhmä pitää hyvänä, ja lukio-opintojen pirstaleisuutta on syytä vähentää. Lukiossa pitäisi antaa aikaa pohtimiseen, hitaaseen kasvuun ja oman itsensä löytämiseen.

Tuntijakoehdotuksessa aineryhmän mielestä äidinkieli oppiaineena tulee kapeasti määritellyksi, koska se on sijoitettu kieli- ja kommunikaatio-opintoihin. Se pitäisi erottaa omaksi kokonaisuudekseen matematiikan tapaan.

2) Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Jotta opiskelija voisi omaksua toiminnallisen kielitaidon, opiskelijan on saatava riittävästi säännöllistä harjoittelua opiskeltavassa kielessä. Vieraan kielen oppimisen tehostamiseksi ehdotetaan vieraiden kielten yhteistä aloituskurssia ”Miten opiskelen vierasta kieltä?”.

Kaiken kaikkiaan lukion pitäisi tarjota mahdollisimman monta vierasta kieltä vastaamaan yhteiskunnan ja työelämän tarpeita ja turvata lukion jälkeisissä opinnoissa tarvittava monipuolinen kielitaito. Aineryhmä ehdottaa, että opiskelija velvoitettaisiin valitsemaan A- ja B1 -kielten lisäksi vähintään yksi muu vieras kieli.

3) Matematiikka

Matematiikan aineryhmä pitää hyvänä, että matematiikka on oppiaineena edelleen kaikille yhteinen ja että ehdotuksessa kurssimäärät säilyvät ennallaan.

Ainoa muutos nykyiseen verrattuna on, että ensimmäinen kurssi on kaikille opiskelijoille yhteinen ja sen jälkeen oppimäärät erkaantuisivat pitkäksi ja lyhyeksi oppimääräksi. Esitetyn matematiikan yhteisen kurssin sisältö jouduttaisiin ehkä tekemään nykyisen lyhyen oppimäärän 1. kurssin laajuiseksi, mitä matematiikan aineryhmä ei suosittele. Tämä mahdollisesti johtaisi siihen, että pitkän matematiikan myöhempien kurssien sisältömäärää jouduttaisiin lisäämään.

4) Biologia, maantiede ja terveystieto

Aineryhmä ei ota kantaa oppiaineidensa kurssien määrään. Sen sijaan lausunnossa on otettu esille lukio-oppimäärän yleissivistävyys. Valinnaisuutta voisi aineryhmän mukaan lisätä siten, että opiskelijalla olisi mahdollisuus valita kurssit, jotka hän kustakin oppiaineesta suorittaa ja mahdollisesti myös siten, että joidenkin oppiaineiden pakollisista kursseista osa muutettaisiin opiskelijalle valinnaisiksi.

5) Fysiikka ja kemia

Tuntijakoehdotuksessa reaaliaineiden jakamista luonnontieteellisten oppiaineiden ja humanistis-yhteiskunnallisten ja katsomuksellisten oppiaineiden koriin ja sitä, että molemmista koreista opiskelija valitsee yhtä monta kurssia, aineryhmä pitää positiivisena asiana. Aineryhmä mainitsee kuitenkin filosofian ja psykologian valinnat ongelmallisiksi, koska kumpaakaan oppiainetta ei opeteta peruskoulussa.

6) Historia ja yhteiskuntaoppi

Aineryhmän näkemyksen mukaan historiaa ja yhteiskuntaoppia tulisi edelleen tarjota kaikille lukiolaisille yhteisinä oppiaineina. Perusteluina ovat oppiaineiden yleissivistävä luonne ja se, että niissä harjoitellaan historiallis-yhteiskunnallisen ajattelun taitoja.

Perustiedot historiallisesta kehityksestä ja yhteiskunnallis-taloudellisista kysymyksistä ovat tarpeellisia nopeasti muuttuvassa maailmassa. Yhteiskunnallis-taloudellisten kysymysten osalta on aineryhmän mielestä syytä korostaa erityisesti talousosaamisen tärkeyttä. Lukion yhteiskuntaopissa painottuu vahvasti yrittäjyyden ja palkkatyön merkitys taloudellisen hyvinvoinnin perustana. Lisäksi oppiaineiden luonteeseen kuuluu vahvasti lähdekriittisen ajattelun kehittäminen.

7) Uskonto, elämäkatsomustieto, filosofia ja psykologia

Aineryhmä pitää myönteisenä valinnaisuuden lisääntymistä aineopinnoissa. Koska opiskelija ei vielä lukio-opintojensa alussa välttämättä tiedä tulevaa lukion jälkeisten opintojensa alaa, aineryhmä pitää tärkeänä, että yleissivistyksen pohjana olisi mahdollisimman laaja yhteisten opintojen kurssimäärä.

Yhteiset opintokokonaisuuksien kurssit aineryhmä näkee ongelmallisina. Kurssien sisällöt saattavat jäädä hyvinkin pinnallisiksi. Sen sijaan teemaopinnot voivat myönteisellä tavalla eheyttää lukio-opintoja. Lukio-opintoja voidaankin aineryhmän mielestä kehittää kurssien sisältöjä karsimalla ja syventämällä, ja rakentaa oppiaineiden välistä yhteistyötä etsimällä toisiaan tukevia teemoja eri oppiaineiden kurseista.

Aineryhmä ehdottaa, että uskonto ja elämäkatsomustieto tulisi korvata kaikille yhteisellä katsomustiedolla. Tämä edellyttäisi lukiolain avaamista.

8) Taito- ja taideaineet

Aineryhmän näkemyksen mukaan ehdotetuissa malleissa oleva tavoite yleissivistyksen vahvistamiseksi ei toteudu. Kun otetaan huomioon, että kuvataide ja musiikki ovat valinnaisia jo perusopetuksen 8. luokalta alkaen, olisi mahdollista, että lukiosta valmistuisi opiskelijoita, joiden tietämys kuvataiteesta ja musiikista sekä muista taito- ja taideaineista perustuisi peruskoulun 7. luokalla opittuun.

Jokaisessa lukiossa tulisi olla riittävät mahdollisuudet erilaisten taito- ja taideaineiden valintaan ja myös lukiodiplomien suorittamiseen.

9) Liikunta

Liikunnan aineryhmä on erittäin tyytyväinen ehdotettuun kaikille yhteisten liikunnan kurssien lisäämiseen. Koululiikunnasta saaduilla positiivisilla kokemuksilla on aineryhmän mielestä ensiarvoisen tärkeä rooli myöhemmälle liikunnan harrastamiselle. Parhaimmillaan liikunnan kurssien pitäisi ajoittua kaikille kolmelle lukiovuodelle.

10) Opinto-ohjaus

Aineryhmä näkee tärkeänä, että kaikissa esitetyissä malleissa opinto-ohjaukseen on esitetty lisää voimavaroja. Koska työryhmän kaikissa kolmessa tuntijakoehdotuksessa opiskelijan opintojen valinnaisuus lisääntyy, oppiaineen merkitys kasvaa opiskelijan sekä lukioaikaisten opintojen että lukion jälkeisten opintojen ohjauksessa.

Aineryhmä ehdottaa, että opinto-ohjauksen toista kaikille yhteistä kurssia kehitetään pienryhmäohjauksen ja henkilökohtaisen ohjauksen suuntaan opiskelijoiden yksilöllisten opintopolkujen tukemiseksi.

Helsingin normaalilyseon näkemys lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta

On tärkeää, että tulevaisuuden lukiossa opiskelijan kurssien valinnaisuuden mahdollisuus lisääntyy. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Normaalilyseo lausunnossaan asettuisi kannattamaan jotakin työryhmän esittämistä tuntijakomalleista A, B tai C. Koulun oppiaineryhmiltä pyydytyissä lausunnoissa vain pari asettui kannattamaan mallia C. Muut eivät ottaneet kantaa tai lausuivat, että valinnaisuuden lisääntyminen on opiskelijan etu.

Lukion minimikurssimääräksi on ehdotuksissa päädytty 75:een kurssiin. Normaalilyseon kanta on se, että kokonaiskurssimäärä 75 on sopiva. Pakollisten kurssien nimen sijaan Normaalilyseo ehdottaa kursseille nimeä kaikille yhteiset kurssit.

Opiskelutaidot ja teemaopinnot

Normaalilyseo pitää erittäin tärkeänä, että lukiolaisen opiskelutaitoja vahvistetaan lukio-opintojen alussa. Peruskoulusta tulevat opiskelijat ovat taidoiltaan hyvinkin eritasoisia, ja siksi on perusteltua, että opiskelun ja itsearvioinnin taitoja tuetaan heti lukio-opiskelun aluksi. Opiskelijoille annetaan tukea ottaa haltuun lukiokoulutuksessa käytettävät välineet ja oppimisympäristöt. Tämä voidaan toteuttaa järjestämällä opiskelutaitojen kurssi, joka tukee opiskelijoiden yhdessä tekemistä ja yhdessä oppimista. Kurssi voidaan järjestää esim. tietotekniikan, opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen yhteistyönä hyödyntäen yhteistyötä käynnissä olevien kaikille yhteisten oppiainekurssien ja teemakokonaisuuskurssien kanssa.

Tieto- ja viestintätekniikan osaamista korostetaan kaikissa oppiaineissa tähtäimessä sähköinen ylioppilastutkinto, lukion jälkeiset opinnot ja työelämä.

Normaalilyseo ehdottaa, että tuntijakoesityksessä mainittujen teemaopintojen rakenne voisi olla seuraava:

1. Opiskelutaitojen kurssi 1 suoritettaisiin lukion alkuvaiheessa,
2. Opiskelutaitojen kurssi 2 suoritettaisiin lukion 2. vuositasolla, ja kurssilla opiskeltaisiin esim. tiedonhankintaa ja lähteiden käyttöä kirjoitelmissa
3. Tutkielma- tai lukion päättötyökurssi mahdollistaisi opiskelijan syventymisen valitsemansa oppiaineen teemaan ja tekemään siitä lukion päättötyön. Päättötyökurssi suoritettaisiin lukion opintojen päättövaiheessa yleisimmin lukion 3. vuositasolla.

Opinnot muissa oppilaitoksissa ja työelämäyhteistyö

Helsingin normaalilyseon näkemyksen mukaan opiskelijalle luodaan mahdollisuuksia suorittaa opintoja muissa oppilaitoksissa mm. ammatillisissa opinnoissa, ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa. Lukiolaissa (629/1998) Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011 – 2016 on asetettu tavoitteeksi opinnot muissa oppilaitoksissa, kuten myös lukiolaisille tarkoitettu työelämäyhteistyö. Tutustuminen ja mahdollisten opintojen suorittaminen lukion jälkeisissä oppilaitoksissa ja työelämäyhteistyö suuntaavat ja vahvistavat lukiolaisopiskelijan opiskelupaikan ja ammatin valintaa.

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollon järjestämistä lukiossa ei voi liikaa korostaa. Tulevaisuuden lukion oppiainevalinnaisuuden lisääminen aiheuttaa sen, että opiskelija tarvitsee tukea, jota opiskelijahuoltoryhmä voi antaa. Opiskelijahuoltoryhmässä pitää olla edustus opinto-ohjauksesta, erityisopetuksesta, kouluterveydenhuollosta (mielellään myös koululääkäri), koulupsykologi ja rehtori. Ryhmää voidaan laajentaa koskemaan myös lukion ryhmänohjaajia.

Opiskelijan oppimisen arviointi lukiossa

Koska opiskelijavalinnat lukion jälkeen tuleviin opintoihin ovat nyt kehittämisvaiheessa ja koska on ehdotettu, että esim. opiskelijan ylioppilastutkinnon aineiden arvosanoja käytettäisiin enemmän opiskelijavalintojen perusteina, on tärkeää, että opiskelijan oppimisen arviointia kehitetään yhteismitalliseksi. Joidenkin lukion-opintojen jälkeisten oppilaitosten opiskelijavalinnassa otetaan huomioon myös lukiossa suoritettujen kurssien määrä tai oppiaineessa saavutettu oppimäärän päättöarvosana.

Helsingissä 27.1.2014

Markku Pyysiäinen
Johtava rehtori

Tuula Koskimies-Sirén
Lukion rehtori